

na obvrski na poletu na politikata, ekonomijata i monetarnata unija (tkn. Kopenhagenski kriteriumi) iako na po-etokot na tranzicijata ima{e podobra startna osnova od sega ve}e zemji ~lenki vo EU.

- Zaguba vo BDP rast od neefikasnost vo zapo~nuvawe na biznis e prika`ana na slednata tabela 1. Imeno, sekoe od prose~no 1500-te novosozdadeni pretprijatija vo Makedonija (pretpostavka deka site se mali) za sekoj den nerabotewe ja ~ini Makedonija vo prosek po 6300 denari novosozdadena vrednost ili toa e dnevno okolu 9 milioni denari dodadena vrednost ili 2.5 milijarda MKD godi{no izgubena dodadena vrednost (ako presmetuvame 261 raboten den). Ovie 2.5 milijardi MKD se okolu 1 procent od vkupnata godi{na dodadena vrednost vo Makedonija.

Tabela 1. Zaguba vo BDP rast od neefikasnost vo zapo~nuvawe na biznis za malo pretprijatie.

	2003/2002 Makedonija vo prv kvartil	2003/2002 Makedonija vo vtor kvartil
Bruto Doma{en Proizvod	4.01	3.96

Od tabela 1. se gleda deka Makedonija gubi okolu 0.1 procentni poeni godi{en rast na BDP po osnov na neefikasno zapo~nuvawe na biznisi ili toa se 9.5 milioni MKD dnevno ili okolu 150000 evra dnevno.

- Od sprovedenata anketa so biznisite vo Makedonija se dojde do slednive soznanija:

Institucii i biznisi

- (1) Naj~esto spomenuvani institucii i pri~ini za zgolemeni transakcioni tro{oci se: UJP, Carinska Uprava, zakonot za rabotni odnosi, nekoordiniranost pome|u ministerstvata, sudskite postapki i sudot, ste~ajni postapki, tenderi, partiska administracija i pritisoci kako i izdavawe na razni odobrenija i prava od ministerstva.

Administracija

- (2) Vo odnesuvaweto na administracijata i nejzinoto sekojdnevno rabotewe se ose}a komotnost vo nepo~ituvawe na zakonski propi{ani rokovi za biznisite da se zdojbat so nekoe pravo. Administracijata od sredno nivo i nivniot tehni~kiot kapacitet so na~inot na koj gi davaat uslugite go motiviraat pra{aweto dali propi{anite

postapki i proceduri se premnogu rigorozni ili administracijata e so slab kapacitet da go procesuiria ili e toa rezultat na kombinacija od ovie dva faktori. Del od ovoj problem e mo`ebi {to nedostasuva merewe na performansi za vrabotenite vo administracija pa edna{ vospostavenite rabotni odnosi se do`ivuvaat kako zagantirano rabotno mesto nezavisno od rezultatite od rabotewe. Na ovoj na~in se doveduva vo pra{awe i samata implementacija na zakonskite re{enija. Mo`ebi e odgovorot vo pove}e obuka i informacii, a mo`ebi i vo odstranuvawe na partiskite vlijanija.

- (3) Interesno e da se potencira i izdavawe na dokumenti koi nosat so sebe samo nepotrebno administrirawe i nepotrebni tro{oci za biznisite. Problemot e {to dr`avata vo a`urirawe na procedurite i postapkite ne gi sledi brzite promeni vo konkurentnite uslovi na rabotewe i ne gi konsultira biznisite, no se potencira i {tetnosta od pre~esta promena vo zakonskata regulativa. Odredeni dejnosti ne se celosno regulirani.
- (4) Delot na informirawe za promenite i regulativite t.e. informacii i nivna dostapnost do biznisite e od klu~na va`nost.
- (5) Se potencira i delot na monitoring i kontrola vo postoeve na standardi i laboratorii.

Op{t trend i specifiki na podnebjeto

- (6) Seriozen nedostig na na{ata delovna klima e i (ne)kvalitetot na ~ove~kite resursi kako i razvojt na profesiite i nivnoto profesionalno i eti~ko odnesuvawe. Za `al pra{aweto dali imame kvalificirani lu|e ili imame problem na lo{a rabotna etika ostanuva otvoreno. Ednostavno lu|eto ne se nau~eni da rabotat so kapacitetot koj {to e potreben, koj {to ovoj pazar i novi uslovi na rabotewe go baraat.
- (7) Pove}e se vodi smetka za li~ni poznanstva i lobirawa otkolku za po~ituvawe na zakonite kako pravila na igra.
- (8) Op{tata sostojba na namalena kupovna mo} mo`ebi vo kombinacija so mentalitet nosi so sebe o~ekuvawa da nekoj koj vr{i administrativna rabota bide nagraden za toa {to pretstavuva negova rabotna zada~a. Ovoj tip na o~ekuvawa se dvosmerni i od korisnikot i od strana na administracijata.
- (9) Nekoi pretstavnici na biznisite ne sakaat da rabotat so dr`avni institucii zatoa {to slaba e naplatata i ne sakaat da imaat kontakti so niv. Problemet e {to se sobiraat sredstva za isplata na dobavuva~i od dr`avni

organi i potoa se bara procent za akumulirana isplata iako toa e obvraska koja sekako treba da bide podmirena.

(10) Konfuzniot na~in na rabota i nekoordiniranosta so ~esti me{awa na politikata vo biznis sektorot nosi so sebe neizvesnost i nesigurnost {to pak ja uni{tuva vo start osnovnata funkcija na sekoja organizacija pa i gra|anin na Makedonija, a toa e planiraweto. Ova osobeno e destruktivno za planirawe na gotovinskite prilivi, planirawe na naplata i pla}awa, {to sozdava op{t ambient na neizvesnost kako nepovolna klima za rabotewe. Ova so sebe sozdava pove}e prostor za incidentni re{enija koi se od palijativen karakter i podlo`ni na ~esti gre{ki i koi motiviraat i odnesuvawe od strana na biznisite nadvor od zakonskite ramki. Sistemot na monitoring vo razni komisii i vo sudovite na ovoj na~in stanuvaat prenatrupani i so banalni predmeti i se odzema vreme i fokus koj treba da e alociran kon pote{ki kriminalni dejanija i devijacii vo ekonomijata.

(11) Sivata ekonomija nosi so sebe nelojalna konkurencija.

Целосниот извештај може да се симне од: www.cea.org.mk во Проекти.